

Göteborgs Universitet

Statsvetenskapliga Institutionen

Korporatismen åt skogen?

- En kvalitativ undersökning om arbetsformen för miljöpolitiska beslut.

Magisteruppsats i

Statsvetenskap

HT 2009

Lars Minell

Handledare: Marcia Grimes

Antal ord: 13 471

Abstract:

Om miljöpolitiska beslut föregås av en korporativ arbetsform för beslut, kommer det leda till bättre för miljöpåverkan, som har större chans att verkligen gynna miljön än om de föregås av en pluralistisk arbetsform. Här är forskarna ense, korporativa länder för bättre miljöpolitik än icke-korporativa länder. Dock är det ingen som har undersökt hur korporativ arbetsformen för beslut verkligen är inom miljöpolitiken och skogspolitiken i synnerhet. I denna uppsats görs en kvalitativ studie av skogspolitiken från 1990-talets början fram till 2006. Genom att intervjua de centralt placerade aktörerna skapas bilden av en högst korporativ process 1992 och en nästan lika korporativ process 2006. Detta går emot vad forskarvärlden sagt om korporatismens utveckling i Sverige men är glädjande då korporatismen möjliggör fortsatt framgångsrik miljöpolitik i Sverige. Dock reses ett varnande finger för korporatismens betydelse i dagsläget för framgångsrik miljöpolitik.

Innehållsförteckning.

1. Inledning.....	3
Vetenskapligt problem:.....	4
Upplägget av undersökningen:.....	4
2. Teori och tidigare forskning.....	6
Kortfattat om korporatism:.....	6
Korporatismen som miljömässigt god teori.....	6
Korporatismens utveckling i Sverige, avkorporatisering?.....	8
Korporatismen som ett omstritt begrepp.....	10
Min definition av korporatism:.....	12
Pluralismen:.....	12
Syfte:.....	13
Frågeställningar:.....	13
3. Metod och material.....	15
Val av miljöpolitiskt område:.....	15
Skogspolitiken:.....	16
Utomstatligt samarbete inom skogspolitiken.....	17
Studiens design:.....	18
Urval:.....	19
Operationalisering:.....	20
Diskussion kring essentiella skillnader mellan korporatismen och pluralismen:.....	21
Diskussion om validitet och reliabilitet.....	24
Alternativa metoder:.....	24
4. Resultatredovisning.....	26
Hur korporativ var arbetsformen för utredningen 1992?.....	26
Vem initierade deltagandet?.....	26
Sågs staten som neutral eller ej?.....	27
Vad deltagandet grundar sig på?.....	28
Vad byteshandlem mellan stat och organisation gick ut på?.....	28
Implementeringsprocessen?.....	29
Subjektiv uppfattning om påverkan.....	30
Grad av korporatism:.....	30
Hur korporativ var arbetsformen för utredningen 2006?.....	31
Vem initierade deltagandet?.....	31
Sågs staten som neutral eller ej?.....	31
Vad deltagandet grundar sig på?.....	32
Vad byteshandlem mellan stat och organisation går ut på?.....	33
Aktivitet under implementeringsprocessen?.....	34
Subjektiv uppfattning om påverkan.....	34
Grad av korporatism.....	35
Vilka skillnader och likheter fanns mellan utredningarna?.....	35
Har arbetsformen för beslut inom skogspolitiken förändrats?.....	36
5. Slutsatser.....	37
Referenser:.....	38
Bilaga 1.....	40
Tabellförteckning:	
Tabell 1. Sammanfattning av essentiella skillnader mellan korporatism och pluralismen.....	23

1. Inledning.

Korporatism mäts ofta genom att kvantitativt undersöka hur många offentliga inbjudningar som skickas ut till olika intresseorganisationer och hur många partsintressen som är representerade i olika Statliga Offentliga Utredningar och Statliga styrelser.¹ Ett sådant mått ger en bra övergripelig bild av situationen och det är rimligt att anta att inblandning och deltagande ger någon typ av inflytande. Dock är det ett ganska trubbigt mått om du vill in och verkligen granska en beslutsprocess. Då räcker det inte med att ge en procentsiffra som illustrerar hur många partsintressen som är inblandade och sedan inte nämna något om vilken typ av inblandning det är talan om. Många forskare antyder även att deltagande kan vara av olika typer och anledningar utan att det varken förverkligar de korporativa eller de pluralistiska teorierna.² Forskare pekar även på att det i Sverige har varit en generell avkorporatisering av arbetsformen för beslut.³ Vi vet dock inte av vilken grad och form som denna tagit, framförallt är inte miljöpolitiken granskad utifrån dessa teorier.

I några av de kvantitativa studierna om korporatism, görs iakttagelsen att korporatism är ett bra sätt att strukturera arbetet på för att nå fram till beslut om vi vill se effektiv och bra miljöpolitik. För mig är det oerhört intressant att undersöka hur arbetsformen för beslut har utvecklats inom miljöpolitiken under de senaste 20 åren. Vi vet egentligen väldigt lite om arbetsformen för miljöpolitiska beslut

I media och i näringslivet har miljöfrågorna tagit en plats bland de mest spännande och omdebatterade framtidsfrågorna. Givetvis hör miljöfrågor även till centrum av nationell och internationell politik med tanke på vilken värld vi skapat genom årtionden av industrialisering och utarmande av jordklotets naturresurser. Sverige har länge varit ett av föregångsländerna internationellt sett vad gäller miljöarbete både nationellt och internationellt.

I denna uppsats ska jag undersöka om arbetsformen för beslut på det miljöpolitiska området kan sägas vara korporativ eller om det mer lutar åt pluralism, samt om detta har förändrats under de senaste 15 – 20 åren. Om en förändring har skett eller om arbetsformen för miljöpolitiska beslut aldrig har varit korporativ, skulle detta kunna få konsekvenser då korporatismen är bra för miljön.⁴

¹ Se exempelvis, Rothstein & Bergström 1999, Holm 1998, Lindvall & Sebring 2005 och Hermansson, Svensson & Öberg 1997

² Uhrwing 1999, sid. 79

³ Rothstein & Bergström 1999, Lindvall & Sebring 2005 och Holm 1998.

⁴ Scruggs 1999, Jahn 1998.

Vetenskapligt problem:

Det vetenskapliga problemet är att arbetsformen för miljöpolitiska beslut i Sverige inte är undersökt utifrån de korporativa och pluralistiska teorierna. Dessa teorier visar många forskare är relevanta teorier för att klassificera arbetsformen för beslut och som dessutom säger något om hur lyckad politiken kommer att vara efter det att beslutet är fattat. Nästan samtliga tidigare Svenska studier har rört sig omkring 1990-talet som senaste tidsnedslag varför denna studie nu är än mer motiverad. Vi har även sett den korporativa modellen gå under eller fått stå tillbaka inom andra politikområden medan något sådant konstaterande inte gjorts inom miljöpolitiken

Sverige har länge varit känt för sin korporativa modell där partsintressen från alla berörda håll tidigt inkluderats i beslutsprocessen.⁵ Detta har visat sig vara en grundförutsättning för god miljöpolitik då forskare visat att korporativa länder för en bättre miljöpolitik än de med en mer pluralistiskt arbetsform för beslut. Den korporativa arbetsformen för beslut sägs dock ha gått i graven eller åtminstone avtagit under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. Inte minst tänker jag här på arbetsmarknad, pensions och migrationspolitik som i Sverige helt eller delvis har frångått den korporativa arbetsformen för beslut (Rothstein 1992, Lindvall & Sebring 97?).⁶ Vad som dock inte är helt tydligt är hur förutsättningarna för en fortsatt god miljöpolitik ser ut i dagens Sverige. Jag har inte kommit över någon forskning som undersöker hur korporativ arbetsformen för miljöpolitiska beslut är.

Ofta när korporatismen undersöks tas ett kvantitativt grepp och korporatismen likställs med representation i styrelser eller kommittéer för Statliga offentliga utredningar. På så sätt visar man upp trender i hur olika intressenter deltar i utredningar och viktiga politiska maktcentra. Ofta missar man dock, medvetet eller ej, hur deltagandet ser ut och hur arbetsformen för beslut faktiskt ser ut. Detta kan man endast få fram om man går in och granskar mer i detalj varje utredning vilket jag inte sett att någon har gjort. Detta är mitt vetenskapliga problem, att arbetsformen för miljöpolitiska beslut inte klassificerats efter de korporativa eller pluralistiska teorierna, som visat sig vara högst betydelsefull för den miljöpolitiska output-sidan.⁷

Upplägget av undersökningen:

För att granska arbetsformen för miljöpolitiska beslut i grunden kommer jag först och främst reda ut begreppen korporatism och pluralism då det är efter dessa begrepp som arbetsformen

⁵ Uhrwing 2001.

⁶ Rothstein & Bergström 1999, Lindvall & Sebring 2005.

⁷ Scruggs 1999, Jahn 1998.

kan klassificeras. Här kommer jag att ta hjälp av befintlig litteratur på området och försöka prioritera de forskare som har en syn på korporatismen som sträcker sig längre än att bara handla om arbetsmarknadsfrågor även ifall de frågorna varit det klassiska fästet för korporatism i Sverige.⁸ Om inte detta är klart innan vi gör den empiriska undersökningen får vi inte ut så mycket av den. Jag kommer sedan att välja ett miljöpolitiskt område att studera närmare (Skogspolitiken) och göra intervjuer med centralt placerade aktörer inom detta område. Inom det politikområde som jag väljer ska det ha varit en utredning någonstans i början av 1990-talet, då korporatismen sägs ha fallit⁹, och nu på senare tiden, från år 2000 och framåt för att vi ska kunna jämföra och se hur utvecklingen sett ut. Dessa beslutsprocesser ska kartläggas och undersökas hur korporativa de var. Vi kan i och med att undersökningen börjar i början av 1990-talet och sedan fortsätter på 2000-talet, se om arbetsformen för beslut har förändrats eller utvecklats under de senaste 15 – 20 åren.

⁸ Lindvall & Sebring 2005.

⁹ Rothstein & Bergström, 1999.

2. Teori och tidigare forskning.

Kortfattat om korporatism:

Korporatism är ett sätt att strukturera arbetet som leder fram till beslut. Det innebär att staten bjuder in och låter sig påverkas i olika grader av partsintressenter och söker nå konsensus, ofta inom omstridda frågor, istället för stridigheter.¹⁰ Det råder dock ganska många olika åsikter om vad exakt som är korporatism och beroende på hur du definierar begreppet får det olika innebörd och effekter. Jag kommer i slutet av detta kapitel mer klargöra vad det är jag menar med korporatism.

Korporatismen som miljömässigt god teori.

Korporatismen är intressant och relevant, framförallt inom miljöpolitikens område, då korporatismen sägs vara bra för miljön. Forskare har visat på den positiva relationen mellan korporatism och, ”effektiv”, ”substantiell” eller ”god” miljöpolitik. Denna effektiva goda och substantiella miljöpolitik är sett utifrån den normativa synvinkeln att miljön, oavsett om vi här talar om terrestriella eller marina miljöer, skadas och påverkas negativt av att människan ohållbart utnyttjar dessa ekosystem.

Korporatismen gör, enligt vissa, att det blir lättare för samhällen att ta hänsyn till annars svåra och något diffusa värden/områden såsom långsiktighet, och implementering. Detta är nyckelfrågor, enligt många, om vi ska lyckas göra något åt våra gemensamma miljöproblem. I ett korporativt samhälle skapas ett förtroende mellan stat och de viktigaste och största intressenterna inom det politikområde som för stunden är aktuellt. På miljöområdet innebär detta att staten tillsammans med viktiga aktörer hittar en politik som alla inblandade förstår och lär sig gemensamt i processen, varvid effektivt och gott miljöarbete blir enklare än om arbetsformen för beslut inte hade varit lika korporativ.¹¹

Lyle Scruggs finner i sina undersökningar att länder med en hög grad av korporatism generellt sätt för en bättre miljöpolitik än länder med lägre grad av korporatism. Han ser korporatism som en av ytterligheterna i ett kontinuum där pluralismen är dess motpol. Korporatism för Scruggs är ett sätt att organisera institutionella relationer med intressenter och staten samt få dem att arbeta tillsammans. I det korporativa idealsamhället ser Scruggs att samhället präglas

¹⁰ Holm 1998. Scruggs 1999, Uhrwing 2001.

¹¹ Scruggs, 1999.

av en hög grad av samstämmighet vad gäller policys samt att olika intressenter är högst delaktiga i de beslutsprocesser som de berörs av.¹²

Han undersöker 17 OECD-länder under 70, 80 och 90-talet och når slutsatsen att ju mer korporatism ett land har desto bättre miljöpolitik förs. Han tittar dock inte på huruvida arbetsformen för just specifika miljöfrågor ser ut utan jag tolkar det som om han tänker sig miljöpolitiken som en biprodukt av en klassisk korporativ beslutsprocess dock vidgat från att endast gälla arbetsmarknadsfrågor men inte till särskilt mycket mer. Han visar alltså inte att korporativ arbetsform inom miljöpolitiken leder till bättre resultat utan korporativ arbetsform i allmänhet genererar bättre miljöpolitik.¹³ Troligtvis sker någon typ av ”spill-over” effekt om det på tunga politiska områden är en korporativ arbetsform vilar även det mantrat över andra frågor (min tolkning). Exakt hur och varför miljöpolitiken i dessa korporativa länder genererar bättre miljöresultat är med andra ord lite oklart i Scruggs undersökning. Dock är ansatsen seriös och stor, han undersöker en lång tidsperiod med en stor mängd data. Bland annat kontrolleras det för ekonomiska strukturer, politiska institutioner och mobilisering av miljögrupper, utan att resultatet påverkas anmärkningsvärt. Han menar att konsensusökandet och den allomfattande partsintresserepresentationen är nycklarna till goda miljöresultat.

Även Jahn når samma slutsats. Länder med en korporativ beslutandekultur når bättre miljöresultat än de som har mindre korporatism. Han hänvisar även vidare till andra kvantitativa undersökningar som nått samma resultat.¹⁴ Förklaringar till detta som de nämnda författarna ger, är bland annat att i länder med korporatism inkluderas miljöfrågor tidigt i beslutsprocesser och även implementeringen av dessa beslut går smidigare än om det inte råder korporatism. Jahns studie liknar den av Scruggs till storlek och utförande. Han kontrollerar även för socialdemokratiskt styre vilket kan vara med att förklara varför vissa länder lyckats bättre än andra på det miljöpolitiska området. Dock kvarstår korporatismen som den ensamt mest viktiga orsaken till att vissa länder lyckas bättre med sin miljöpolitik än andra.¹⁵

¹² Scruggs, 1999. Sid. 3

¹³ Ibid, sid. 3ff

¹⁴ Jahn 1998, sid. 13f

¹⁵ Ibid.

Korporatismens utveckling i Sverige, avkorporatisering?

En rad Svenska forskare har intresserat sig, liksom jag, för korporatismen och pluralismen som beskrivande teorier för hur vi strukturerar arbetsformen för statliga offentliga utredningar och beslutsfattande. Vissa menar att en speciell skandinavisk och svensk korporatism tagit form och den svenska modellen baserats just på deltagande, förankring, inflytande och ett konsensusökande politiskt klimat.¹⁶ I den ovan refererade undersökningen av Lyle Scruggs ses även Sverige som något av de mest korporativa länderna i undersökningen. Hans undersökningar sträcker sig fram till ungefär 15 år sedan vilket är ungefär samtidigt som Svenska forskare börjat iaktta korporatismens nedgång i Sverige, alltså i början av 1990-talet. Fenomenet har kallats avkorporatisering¹⁷, korporatismens fall¹⁸ och liknande. Det har närmast blivit något vedertaget att arbetsformen för beslut inte är korporativ längre utan att den förändrats mot något annat, lite mera diffust och möjligtvis pluralistiskt håll.¹⁹

Hermansson, Svensson och Öberg har gett sin syn på korporatismen och dess utveckling med Sverige i fokus. De definierar korporativism på ett relativt enkelt och tydligt sätt. *”Vår utgångspunkt är att korporativism avser ett särskilt sätt att arrangera det offentliga beslutsfattandet. Det handlar om att organiserade intressen under institutionaliserade former deltar i den offentliga beslutsprocessen.”*²⁰. Deras undersökningar baseras främst på olika typer av dokumentgranskningar där de fastställer graden av formellt deltagande av organiserade intressen. Med den något övergripliga definitionen gräver de sedan djupare i korporativismen och urskiljer olika delar av den. Till exempel talar de om beredningskorporatism och genomförandekorporatism som två olika saker. I mina ögon försvinner dock skillnaden dessa två emellan då det egentligen handlar om olika delar av beslutsprocessen där beredningskorporatism ligger före beslutet och genomförandekorporatism ligger efter. Jag tolkar deras olika begrepp som en påminnelse att inte glömma hela processen och stirra sig blind på den ena delen och glömma den andra. Detta tar jag givetvis med i min uppsats utan att i det här läget dela upp begreppet korporatism.

Hermansson, Svensson och Öberg finner vidare i sina undersökningar att över lång tid har främst en viktig förändring skett inom arbetsformen och representationen i Svenskt

¹⁶ Uhrwing 2001 sid. 27

¹⁷ Holm, Avkorporatisering?

¹⁸ Rothstein 92

¹⁹ Uhrwing 2001, sid. 73

²⁰ Hermansson, Svensson & Öberg 1997, sid. 366.

utrednings- och beslutandearbete. Förändringen är att politikerna själva har ökat i antal jämfört med de andra deltagarna. Främst på bekostnad av ämbetsmännen som har minskat i lika stor utsträckning som politikerna ökat.²¹ Intresserepresentationen har varit relativt konstant runt tio till femton procent från åttiotalet och framåt då den var cirka 20 procent. De finner alltså att en viss men inte dramatisk avkorporatisering har skett och framförallt på vissa områden har det varit starkare än andra. Bland annat ser de att korporatismen står sig som starkast inom socialpolitiska områden och den största nedgången är inom jordbruk -och näringsfrågor.²²

Lindvall & Sebring likställer i princip korporatism med i vilken grad partsintressen deltar i kommittéerna som genomför de Statliga Offentliga Utredningarna. De undersöker huruvida beslutsprocessen och arbetsformen ser ut för såväl arbetsmarknadsfrågor som för migrations och pensionsfrågor. De menar att den korporativa arbetsformen har minskat generellt inom de beslutsområden de undersöker samtidigt som de jämför det svenska fallet med andra liknande länder i Europa. De drar slutsatsen att Sverige i detta fall är unikt i sin avkorporatisering av arbetsformen för beslut inom fler områden än tidigare känt (arbetsmarknadsfrågor).²³

*“Since then things have changed, however, as the composition of a more recent government commission (SOU 1996:34) reveals. This commission included ten politicians and two civil servants, and labour market organisations were only represented as experts and advisers, along with many others in similar capacities. Labour market organisations have lost the influence they held over labour market policy in the Golden Age of the Swedish Model and in its aftermath.”*²⁴

De ser att partsintressena endast är delaktiga som experter och rådgivare vilket de menar är en stor försvagning av deras ställning. Troligtvis har de rätt i detta men jag tror att bilden kan nyanseras något och inte utesluta att en korporativ arbetsform är möjlig även då de ställs utanför utredningsledningen. Med andra ord kan de spela en viktig roll och involveras i besluten utan att sitta i ledningar och styrelser.

Holm menar att det egentligen inte skett någon dramatisk minskning av partsintressenas deltagande i utredningar utan att de helt enkelt inte når inflytande i lika stor utsträckning som

²¹ Hermansson, Svensson & Öberg 1997, sid. 12f

²² Ibid, sid. 12ff

²³ Lindvall & Sebring, 2005.

²⁴ Lindvall & Sebring, 2005. Sid. 4

tidigare.²⁵ Det är alltså ingen drastisk avkorporatisering som målas upp, utan den korporativa arbetsformen för beslut garanterar inte ett beslut där de organiserade intressena i samtliga fall är nöjda med, och har samma inflytande på, beslutet vilket ansetts tidigare. Holms undersökning är, i jämförelse med de ovan nämnda, inte alls lika omfattande. Han har undersökt ett i förhållandevis ganska litet kvantitativt material men det ger ändå en god fingervisning om hur korporatismen utvecklas i Sverige där den inte har försvunnit men försvagats på ett sätt och i de områden som kan påverka förutsättningarna för miljöarbetet.

Korporatismen som ett omstritt begrepp.

Korporatism förknippas av några endast med ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik. Det är på dessa områden som den tidigare haft sitt starkaste fäste i Sverige vilket bland annat Rothstein & Bergströms forskning i början av 1990-talet visar på. Där ser de förändring över tid som började med Svenska Arbetsgivarförbundets utgång ur arbetsmarknadsstyrelsen som korporatismens fall. Tidigare hade denna arbetsmarknadspolitiska arena drivits av en högst korporativ arbetsform där LO och SAF gjort upp med staten i en mer passiv medlarroll (min tolkning).²⁶

Ibland handlar korporatismen eller neo-korporatismen (det förekommer även andra namn såsom demokratisk korporatism, liberal korporatism och social korporatism) om ren intresserepresentation i högsta ledningen/kommittéerna för utredningsarbetet eller statliga verks styrelser, oavsett av vilken arbetsform och vilken typ av deltagande som denna intresserepresentation sedan mynnar ut i.²⁷ Andra gånger ser vi korporatismen som något mer vagt och dåligt definierat samarbete och det institutionaliserade mönstret för beslutsfattande som finns mellan stat och intresseorganisationer.²⁸

Ibland, av olika anledningar, skiljs det på neo-korporatismen och korporatism för att enklare bena ut vad som är vad. Holm menar att dagens korporatism kallas neo-korporatism för att inte riskera förknippas med den ”statskorporatism” som rådde i nazi-tyskland, det fascistiska Italien och i Chile under Pinochet.²⁹ Jag upplever inte att Jahn gör någon distinktion mellan dessa begrepp över huvud taget utan använder dem synonymt i sin diskussion om korporatismens potential på den miljöpolitiska arenan. Han använder själv neo-korporatismen

²⁵ Holm 1998, sid. 27.

²⁶ Rothstein & Bergström, 1999.

²⁷ Se exempelvis Lindvall & Sebring 2005; Lewin i Holm 1998, sid. 5

²⁸ Se exempelvis Siaroff 1999, Sid. 2

²⁹ Holm 1998, sid 5.

som begrepp men talar inte om skillnaden från korporatismen som han ofta refererar till (se Jahn framförallt s. 12ff).³⁰

Hysing refererar till Katzensteins definition av demokratisk korporatism som innebär att detta är en ideologi av socialt partnerskap på den nationella nivån; ett relativt centraliserat system av intressegrupper och frivilliga som har olika åsikter och mål vilka de genom återkommande politiska förhandlingar mellan intressegrupper, staten och de politiska partierna försöker komma överrens om (min tolkning och översättning).³¹ Här framstår korporatismen som en ideologi vilket den inte gjort tidigare. Dock är definitionen svag på många punkter då det är svårt att riktigt veta vad som menas med exempelvis *socialt partnerskap* och *ett relativt centraliserat system*.

Även Hermansson, Svensson och Öberg definierar korporatismen lite vagt och menar att det handlar om organiserade intressen som *deltar* under institutionaliserade former i den offentliga beslutsprocessen. Just ordet deltar kan enligt mig vara en graderad skala från att tillbes skriva remiss på i princip färdig utredning till att vara med från början och ha bred insyn och inflytande över vad utredningen ska handla om och komma fram till.

Holm menar att ”korporatismen kan förstås som en beslutsteknik i vilken företrädare från samhällets organiserade intressen bjuds in av staten för att gemensamt med staten fatta beslut som alla deltagare är överrens om och försvarar”. Min definition kommer att ligga nära Holms definition förutom att deltagarna nödvändigtvis måste vara överrens och försvara beslutet då detta i slutändan, enligt mig, är ett politiskt beslut. Jag vill mena att en process kan vara korporativ även om slutprodukten inte faller alla helt i smaken och även då man bättre förstår ett beslut på grund av att man varit delaktig genom hela processen som leder fram till ett beslut är det inte nödvändigt att du ska försvara detta beslut då det troligtvis hade sett annorlunda ut om du som representant för en organisation hade fått skriva exempelvis lagtexten helt själv. En av styrkorna med en korporativ arbetsform är att den är mer trolig att mynna ut i att fler är nöjda med beslutet än om det inte råder en korporativ arbetsform. Jag förstår Holms resonemang och jag tror att han vill trycka på vikten av att samarbetet ska präglas av ett konsensussökande och inte av stridigheter, vilket jag till hundra procent ställer mig bakom. Konsensussökande är en av grundstenarna bakom korporatismen och utan det liknar det mer pluralism. Jag menar dock att arbetsformen kan präglas av konsensussökande

³⁰ Se Jahn 1998, sid. 12ff

³¹ Hysing 2008, sid 15

utan att alla i slutändan ställer sig bakom slutprodukten av utredningen och försvarar beslutet som fattas i riksdagen.

Min definition av korporatism:

Korporatismen är ett sätt att arbeta på, en beslutsteknik, i vilken företrädare från de dominerande samhällseliga intressena bjuds in av staten till att delta, ha insyn och kunna påverka utredningsarbetet som föregår politiska beslut.

Pluralismen:

Framförallt handlar denna undersökning om korporatismen och dess potential att beskriva arbetsformen för beslut inom svensk miljöpolitik de senaste tjugo åren. För att hitta den graden mer specifikt måste vi dock redogöra för vad alternativet är. Pluralismen ses av nästan samtliga ovan nämnda forskare som den självklara motpolen till korporatismen. Pluralismen beskriver beslutsprocesser där de starkaste intressena kommer till tals just på grundval av att de är de starkaste. Visserligen är tillträdet öppet för alla men det är ändå de starkaste, de med mest resurser, organiserade intressena som, i detta öppna tillträde till beslutsprocessen, når mest inflytande och påverkan.³² Resurser i form av pengar har en avgörande roll i vad exakt en organisation kan göra. Mer pengar ger exempelvis större möjligheter till att ha heltidsanställda med god kompetens som arbetar för organisationens mål. Resurser behöver dock inte alltid vara i form av pengar utan medlemmar, rykte, kompetens och personliga kontakter kan också ha betydelse för beslutfattares inställning till organisationen.³³

Inom pluralismen är det mesta en kamp och tävlan om makten då tillgången är knapp på det mest som är åtråvärt. Beroende på att politikerna vill röstmaximera lyssnar de mest på de som är starkast då de har mest att vinna på att få dessa med sig. Organisationerna drivs av att de vill synas för att hävda sig mot sina konkurrenter och därmed få ytterligare fördelar i form av exempelvis fler medlemmar.³⁴

Pluralismen som teori menar att staten inte aktivt ställer upp några tillträdeshinder och bjuder inte heller in intresseorganisationerna och övriga till samarbete. Dock finns skillnader i olika resursstyrkor organisationerna emellan. Beslutsprocessen präglas av kamp mellan intressenterna om att få sina åsikter hörda och beaktade. Detta är raka motsatsen mot korporatismen där staten väljer vissa organisationer som de ska samarbeta med och vissa som

³² Uhrwing 2001, sid. 22

³³ Ibid, sid. 22f

³⁴ Held 2002, sid. 249

får stå utanför samarbetet med staten.³⁵ Kampen mellan organisationerna/intressenterna slutar inte när beslutet är fattat utan fortsätter under implementeringen av detsamma. Tävlan och kampen mellan olika intressen är en genomgående struktur i arbetet med utredningar och beslut.³⁶

Hermansson, Öberg och Svensson ser liksom de flesta andra alternativet i pluralismen men tar även upp det något mindre troliga, någon typ av juridisk demokrati, där stat och politiker bestämmer allt utan gehör från partsintressen.³⁷ Detta tredje alternativ till korporatism och pluralism kommer jag inte att fokusera på då det känns irrelevant framförallt när Sverige står som undersökningsland. Om detta alternativ skulle visa sig bära en viss förklaringskraft i hur arbetet för beslut ser ut kommer det att komma fram i undersökningen oavsett om vi har det som ett tänkt alternativ eller inte. Jag bortser härmed från detta enligt mig och Hermansson, Öberg och Svensson orimliga alternativ.³⁸

Syfte:

Jag har inte funnit någon som i Sverige (eller någon annan stans) undersöker korporatismen som teori ordentligt inom miljöpolitiken på ett kvalitativt sätt. Detta anser jag vara motiverat då korporatismen av många anses ha en positiv inverkan på ett lands möjlighet till att bedriva ”god” miljöpolitik. Mitt syfte är därmed att klargöra huruvida korporatismen kan beskriva arbetsformen för miljöpolitiska beslut. Jag vill även se om en förändring har skett under de sista 15-20 åren vilket de ovan nämnda forskarna mer eller mindre vill hävda.

Frågeställningar:

1. Har arbetsformen för miljöpolitiska och mer specifikt, skogpolitiska frågor, förändrats från att ha varit korporativ till att bli pluralistisk under de senaste 15-20 åren?
2. Hur korporativ var beslutsprocessen under SOU 1992:111?
3. Hur korporativ var beslutsprocessen under SOU 2006:97?

Hypotes; Sverige har avkorporatiserats och blivit mer pluralistiskt i sitt arbetssätt för miljöpolitiska beslut vilket kan få konsekvenser såsom sämre miljöarbete på sikt.

Hypotesen motiveras av ovanstående forskningsresultat sammanfattat som, korporativ arbetsform för beslut är positivt för miljöpolitiken som förs. En avkorporatisering bör

³⁵ Uhrwing 2001, sid. 16

³⁶ Scruggs 1999, sid. 3

³⁷ Hermansson, Svensson & Öberg 1997, sid 4.

³⁸ Ibid, Sid. 4

innebära sämre miljöpolitik sett utifrån ett miljöperspektiv. Sverige har varit, och i viss mån är, världsledande på nationell och internationell miljöpolitik. I och med avkorporatiseringen kommer Sverige att mista denna position som föregångsland och en sämre miljöpolitik är att vänta.

3. Metod och material.

För att genomföra den studie som svarar till det vetenskapliga problem jag har ställt upp krävs en del metodval som alltid kommer att innebära begränsningar. Jag ska dock med största noggrannhet försöka göra att generaliseringar, efter att mina avgränsningar är gjorda, fortfarande går att göra. Jag har valt att lägga fokus i den här studien på rent kvalitativ data där andra innan mig framförallt fokuserat på kvantitativ empiri. Jag vill på så sätt komma närmre någonting som de tidigare studierna inom detta problemområde missat, avsiktligt eller ej, och därmed gett en något trubbig bild av vilken teori som egentligen bäst förklarar arbetsformen för offentliga beslutsprocesser inom miljöpolitiken.

Nästan samtliga forskare, undantaget Uhrwing, som jag undersökt ovan tar sig an de teoretiska utgångspunkterna utifrån ett kvantitativt förhållningssätt. Det vill säga att de ser begreppet korporatism som mer eller mindre likvärdigt med intresserepresentation och sedan undersöker de hur ofta olika partsintressen är representerade i olika grader av offentlighet. Ibland är de inte alls representerade i högsta styret av utredningar medan andra gånger sitter de med i kommittéer eller rådgivande grupper. Även undersökningar över tid har gjorts där intresserepresentationen över tid kartläggs och en avkorporatisering registreras av de flesta. Jag vill, till skillnad från de flesta jag nämnt i kapitel två, att med hjälp av intervjuer kartlägga graden av korporatism i de olika beslutsprocesserna jag valt att undersöka. På så sätt vill jag kunna uttala mig om en eventuell förändring över tid. Jag hoppas även att genom kartläggandet av förändringen i arbetsform, eller en ickeförändring av arbetsformen, kunna säga någonting om korporatismen och pluralismen som beskrivande teorier samt om vad dessa förändringar eller ickeförändringar kan väntas innebära för svensk miljöpolitik.

Val av miljöpolitiskt område:

För att välja miljöpolitiskt område satte jag upp ett antal parametrar/kriterier som jag ansåg relevanta på så sätt att jag kan göra ett bra val i slutändan.

Jag vill att det ska vara:

- En nationell fråga då de aktuella aktörerna/intressenterna (producenter och aktuell miljörelse) enkelt går att identifiera och kontakta.
- En ägandestruktur där inte staten dominerar. Staten ska inte vara både på en potentiell ägandesida och på beslutandesidan. Det skulle kunna resultera i att de i slutändan

förhandlar med sig själva vilket inte blir särskilt spännande att undersöka utifrån mina ovan valda teorier.

- En klassisk miljöpolitiskt förankrad fråga så att jämförelser över tid och generaliseringar utöver det specifika området är möjligt.

Många miljöpolitiska frågor som hade varit spännande att undersöka föll i och med detta tänkta filter. Bland annat hade det varit intressant att undersöka fiskepolitiken men dessvärre är de tämligen internationella frågor där EU har en hel del att säga till om. Klimatfrågor är alltid spännande men dess globala natur gör dem illa lämpade för denna studie. Jag var länge sugen på energifrågor och energipolitik men dels är den marknaden ganska internationell, i alla fall sett till Norden samt att statligt ägda bolag dominerar den svenska marknaden. Vad gäller skogspolitiken är det inte ett helt perfekt val då Svenska Staten äger cirka 18 procent av den svenska skogen (enligt skogsstyrelsen)³⁹. I övrigt kvalificerar sig skogspolitiken utomordentligt väl. Det är i allra högsta grad en nationell fråga av stor dignitet. Skogen har länge varit viktig för Sverige både ur ett ekonomiskt och miljökvalitativt perspektiv.

I brist på den ultimata miljöpolitiska frågan att studera får vi nöja oss med den minst dåliga, skogspolitiken. Inom skogspolitiken är aktörerna ganska lätta att identifiera. På skogsnäringens sida har vi bransch- och arbetsgivarorganisationen Skogsindustrierna, där i princip alla privata aktiebolag är representerade, och diverse skogsägarorganisationer (exempelvis LRF Skogsägarna och Norra Skogsägarna) som representerar den stora massan av privata ägare av skog. Miljörörelsen är även aktiva i frågan där bland annat Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden är engagerade.⁴⁰

Skogspolitiken:

Skogen är en fantastisk resurs som vi i Sverige har nyttjat under hela den industrialiserade perioden vi nu lever i. Det är dock på senare år som storskaligheten i skogsbruket börjat innebära miljöproblem och främst handlar det om bevarandet av de ekologiska värdena som finns i skogen, inte minst illustrerat av hotet mot den biologiska mångfalden.⁴¹

Detta politikområde passar väldigt bra som operationalisering av miljöpolitiken och efter lite mer inläsning på ämnet framstår det än bättre. För att miljöskyddslagen skulle implementeras effektivt i slutet av 1960-talet samarbetade Naturvårdsverket intimt med skogindustrin vilka

³⁹ <http://www.svo.se/episerver4/templates/SNormalPage.aspx?id=20996>

⁴⁰ www.wwf.se/skog; www.naturskyddsforeningen.se/skog

⁴¹ Ibid.

tillsammans med kommunerna var de främsta partsintressenterna under den tiden enligt Lundqvist.⁴² Min undersökning är dock inte ute efter att söka sig så pass långt tillbaka i tiden utan jag vill åt tiden innan 1992 som Rothstein bland andra menar är brytpunkten i den svenska modellen där korporatismen tappar sitt fäste som beskrivande teori.⁴³ 1990 begärde regeringen att en utvärdering skulle göras och skogspolitiken skulle omformas och utredningen, som fick namnet ”Skogspolitiken inför 2000-talet”, tog form. Följaktligen kom regeringens proposition (1992/93:226) ”om en ny skogspolitik”, som var den första lagändringen i 1979 års skogsvårdslag (1979:429) vilken baserades på den tidigare nämnda utredningen. Sedan dröjde det till 2004 innan nästa ansats till utredning av skogspolitiken kom, tolv år senare alltså. Denna utredning tog namnet Skogsutredningen 2004 och kom med sitt slutbetänkande ”Mervärdesskog” 2006 i SOU 2006:81. Skogspolitiken ligger väldigt bra till för att undersökas inte minst med tanke på att tidsnedslagen jag vill göra passar väl överrens med viktiga händelser/utredningar inom detta område.

Från 1992 till 2004 ser det inte ut att ha hänt något märkvärt inom det skogspolitiska området. Skenet bedrar givetvis på sedvanligt manér. Det tillkom bland annat även 1999-2001 regleringar och mål inom skogspolitiken i samband med fastsällandet av de svenska miljökvalitetsmålen (bland annat levande skogar).⁴⁴ Denna process ska vi dock inte gå in mer specifikt på då jag anser att skogsfrågorna endast utgör en mindre del av de svenska miljömålen varför arbetsformen inom skogspolitiken inte kan jämföras med de utredningarna som föranlett dessa miljömål. Jämförelser här skulle kännas fruktlösa och riskerar förvirra mer än vad de kan bidra med.

Utomstatligt samarbete inom skogspolitiken.

Skogsnäringen och de ledande miljöorganisationerna har samarbetat utanför statlig inblandning i framtagandet av virkescertifiering där framförallt FSC-certifieringen fått stort genomslag.⁴⁵ Relevant forskning på det här området har bedrivits av bland annat Erik Hysing och Jan Olsson vid Örebro Universitet. De vittnar om en ganska utbredd samarbetsprocess mellan industri och miljöorganisationer där industrin tagit hjälp av miljöorganisationer för att förekomma marknadens krav på hållbar utveckling och tillsammans skapat olika certifieringar. De menar att samtal förs där konsensus är målet och en flexibel och enad skogsindustri har mycket att vinna av att just samarbeta och vara flexibla i den mån det går.

⁴² Lundqvist, J. Lennart 1971, sid. 161; 169

⁴³ Rothstein & Bergström 1999

⁴⁴ www.miljomal.nu

⁴⁵ Hysing & Olsson, 2008, sid. 6ff

Anledningarna till detta samarbete finner jag i Hysing och Olssons arbete vara främst två, dels marknadens krav på hållbarhet och dels mer incitament för samarbete i linje med att om de inte samarbetar finns hotet om statlig, mer hård och mindre flexibla, reglering.⁴⁶ Dock står det inte helt klart om industrins utsträckta hand till miljöorganisationerna, för att få till stånd en trovärdig miljöcertifiering (ex FSC), endast är kosmetika för en fortsatt destruktiv skogsindustri då implementeringen av överenskommelser inte sätts i första rummet.⁴⁷ Hysing och Olsson pekar även på den korporativa kultur som Sverige genom åren haft som en viktig förklaring till varför industri och miljöorganisationer ens kan sitta ned och samtala om frågor där de i grunden har olika lösningar och syn på. Här ser de alltså det korporativa Sverige som en förutsättning för samarbetet utan att de redogör för var de fått den informationen om. Nästan all forskning som jag tagit del av vittnar om motsatsen.

Vad som inte framkommer i Hysing & Olssons rapporter är hur arbetsformerna fram till de statliga regleringarna i lag ser ut. Präglas dessa av samma ”privata” samarbete, eller lämnas partsintressenterna utanför denna process? Huvudfrågorna för denna uppsats kvarstår alltså och är i högsta grad relevanta.

Studiens design:

För att undersöka huruvida arbetsformen för miljöbeslut har förändrats under de senaste 20 åren har jag framförallt fokuserat på att rent kvalitativt undersöka Utredningarna inom skogspolitiken som kom 1992 och 2006. Jag har intervjuat insatta personer både inom de olika partsintressena och inom staten. Intervjuerna är av modellen informantintervjuer då jag vill nå kunskap om huruvida arbetsformen för besluten är korporativ eller inte och om detta förändrats under åren som gått. Genom intervjuer hoppas jag nå en så bred kännedom som möjligt om fallen och därefter dra välgrundade slutsatser relevanta för mina frågeställningar och hypoteser.

Det passar inte i min studie att göra en kvantitativ undersökning. Detta för att jag verkligen vill greppa arbetsformen för den spännande skogspolitiska beslutsprocessen. Vid en kvantitativ studie är det svårt att gå på djupet av hur arbetsformen verkligen ser ut mer än deltagandet och representanternas närvaro i politiken. Vi vet sedan tidigare att det i Sverige har varit en generell avkorporatisering, dock vet vi inte i vilken grad och form som denna tagit, framförallt inte inom skogspolitiken och miljöpolitiken. Något som motiverar hela studien

⁴⁶ Hysing & Olsson 2005, sid. 16.

⁴⁷ Hysing & Olsson, 2005, sid. 15

och gör det väldigt spännande är när det i några av de kvantitativa studier som jag tagit del av ovan, görs kopplingen att korporatism är bra för miljön.

Urval:

Jag väljer att intervjua, förutom statliga utredningsarbetare, representanter från skognäringen och från miljörelsen i denna uppsats. De ska ha deltagit i processen vid minst ett utredningstillfälle, 1992 eller 2006, och tömmas på kunskap och subjektiva åsikter om arbetsformen för just den utredningen. Jag kommer med andra ord söka nå de mest centralt placerade personerna inom de utredningar som valts. Antalet intervjuer beror alltså på hur många som var involverade i processen från partsintressenas sidor.

Jag frågade även varje intervjudeltagare om den personen kunde rekommendera någon mer som var aktiv i den aktuella processen. Alltså först när det inte verkar vara möjligt att få fram fler relevanta synpunkter eller fakta angående fallet slutade jag leta fler aktörer att intervjua. Intervjuerna ska inte bara få fram intervjuobjektets roll i beslutsprocessen utan även vilken syn de hade på de andra deltagarna. Detta fungerade som bekräftande av de redan inkomna uppgifter eller som försvagande av tidigare uppgifterna. Andra eventuella sakkunniga eller experter från andra delar av samhället kommer i min undersökning inte att få ta någon plats då de är närmast irrelevanta i förhållande till mina frågeställningar och teoretiska utgångspunkter som rör det korporativa och pluralistiska kontinuumet.

Vissa intervjuer behövde göras via telefon då jag inte haft möjlighet att resa land och rike runt under datainsamlingen av uppsatsen. Dock ser jag inte detta som något stort negativt faktum utan mina intervjuer passar sig egentligen ganska bra för telefonmiljö. Mina operationaliseringar och intervjufrågor är ganska rakt på vilket gör att det påminner lite om enkätfrågor ibland. Jag hade hursomhelst föredragit om jag hade haft möjligheten att intervjua alla deltagare ansikte mot ansikte men får vara glad för de som intervjuer som genomfördes så.(se bilaga 1)

Frågorna jag ställde i intervjuerna (se bilaga 1) har till uppgift att försöka fånga de, i operationaliseringen, essentiella skillnaderna som finns mellan korporatismen och pluralismen. Alla de skillnader som finns mellan dessa två klassificeringssökande teorier dras därmed ut i ljuset och vi förstår var arbetsformen, för den process som undersöks, kan placeras på det korporativa och pluralistiska tänkta kontinuumet.

Alla intervjudeltagare erbjöds möjligheten till att vara anonyma samtidigt som de informerats att intervjun kommer att spelas in. Ingen respondent har önskat vara anonym eller haft något emot att jag spelar in intervjuerna. Jag har samtidigt tydliggjort att intervjuerna endast kommer att användas i denna uppsats syfte och inte på något annat tänkbart eller otänkbart sett. I och med att jag har spelat in samtliga intervjuer har det underlättat återgivandet av vad som sagts och efterhandskonstruktioner eller frågetecken, från min sida, om vad personerna egentligen sagt har därmed undvikits. Alla intervjurespondenter har även haft möjlighet att kontakta mig efter intervjuerna om de av någon anledning skulle vilja ändra något eller lägga till något. Vidare finns det alltid ett problem med att intervjua människor för att ta reda på något som har hänt långt efter att det faktiskt inträffade. Så är fallet framförallt med de jag intervjuade angående utredningen 1992. Dock har bilden som återgetts varit väldigt tydlig och då det har rört sig om informantintervjuer som alla oberoende av varandra gett en samstämmig bild av arbetsformen anser jag inte detta vara ett större problem. Hade de däremot svarat helt olika hade jag på allvar fått fundera på hur trovärdiga svaren vore.

Operationalisering:

Vi tänker oss, likt Scruggs med flera, arbetsformen för beslut som ett kontinuum mellan korporatismen och pluralismen. Det måste bli högst tydligt när det kan klassas som det ena eller det andra. Inom de punkter jag nedan spaltar tänker jag mig en linje som går emellan korporatismen och pluralismen där svaren kommer att hamna på denna linje. Frågorna ska därför vara så enkla och tydliga att det egentligen endast finns svarsalternativ som befinner sig inom detta kontinuum (Se bilaga 1).

Diskussion kring essentiella skillnader mellan korporatismen och pluralismen:

- **Vem initierar deltagandet?** Antingen kan staten initiera och bjuda in representanter från olika intressenter eller så är det intressenterna själva som kontaktar staten och visar att de vill vara med.⁴⁸ Svaret som intervjudeltagarna kan ge är alltså dikotomt. På samma sätt skiljer sig korporatismen mot pluralismen och om arbetsformen på den här punkten ska klassificeras som korporativ behöver staten initiera deltagandet. Ska det klassas som pluralistiskt är det intressenterna själva som tar kontakt med de styrande och får till stånd ett samarbete.
- **Staten som neutral eller ej?** Skiljepunkten om staten är neutral eller inte hänger tätt samman med vem som initierar deltagandet. Om staten initierar deltagandet och då inte bjuder in samtliga intressenter kan den klassas som ickeneutral. Synen på statens agerande är dock viktigt utifrån de båda teorierna och svarsmöjligheterna är fler än två. Jag tänker mig här en skala där staten ses som antingen helt partisk och endast involverar några få stora intressenter eller där staten är helt neutral och lyssnar på och låter alla delta så mycket de kan vid öppna möten där alla får sagt sitt. Staten kan i princip även bjuda in intressenter till deltagande utan att göra detta deltagande till ett privilegie då andra oinbjudna intressenter också får delta och komma med lika många åsikter som de inbjudna. Det öppna tillträdet talar för pluralismen och det stängda, endast för få, talar för en korporativ arbetsform.⁴⁹
- **Vad deltagandet grundar sig på?** Ett deltagande kan givetvis grunda sig på en rad saker och det är inte alltid lätt att få reda på alla olika bakomliggande tankar och motiv till varför deltagandet såg ut som det gjorde. Vi ska ändå skilja på om det lutar åt det pluralistiska hållet med motiv och mål såsom att, för organisationernas del, hävda sig och vinna fördelar gentemot konkurrenter, få igenom sin egen syn så mycket som det bara går,⁵⁰ eller om det var mer korporativt och det handlar om att snappa upp kunskap, söka lösningar som alla var nöjda med för en så god slutprodukt som möjligt.⁵¹ Om det för staten är viktigt att rent politiskt vinna röster till nästa val (pluralism) eller om det handlar om att förankra och involvera intressenter för att beslutet blir bättre och processen mer legitim (korporatism).⁵²

⁴⁸ Uhrwing 2001, sid. 27f

⁴⁹ Uhrwing 2001, sid. 27ff.

⁵⁰ Held 2002, sid. 249

⁵¹ Scruggs 1999, sid. 3f

⁵² Uhrwing 2001, sid. 28ff

- **Vad "byteshandeln" mellan organisationer och staten går ut på?** Om målet är att nå konsensus och arbetet är lösningsorienterat tyder det på en korporativ process. Vidare är det viktigt i en korporativ process att man lär sig gemensamt om det politikområde som utreds så att deltagarna ser på varandra med förtroende och respekt, på så sätt kan intressenterna och staten komma framåt i beslutsprocessen tillsammans och hitta de bästa möjliga lösningarna. Om det handlar om att dra egna fördelar av deltagandet lutar det åt pluralismen. Här är den pluralistiska bilden av ett samarbete som är lite skyttegravslikt där man endast är intresserad av att få sin redan bestämda ståndpunkt fram och igenom så mycket som möjligt. I den pluralistiska världen handlar det om att köpslå och skaffa sig fördelar gentemot sina konkurrenter.⁵³
- **Aktivitet under implementeringsprocessen.** Enligt pluralismen slutar man inte försöka påverka bara för att ett beslut har kommit utan kampen fortsätter om att få igenom sina åsikter.⁵⁴ Om arbetsformen varit korporativ är engagemanget under implementeringen lika med noll eller att den underlättas och påskyndas jämfört med om processen varit pluralistisk. Om intressenterna blandas in i implementeringen och påskyndar och förenklar processen tyder det på väldigt stark korporatism. Troligast är dock att implementeringen går enkelt och smidigt då alla viktiga aktörer redan vet vad som ska förändras och varför.⁵⁵
- **Subjektiv uppfattning om påverkan.** I pluralismen finns en klarare skillnad på vem som vunnit och förlorat. En tydligare kamp om vem som influerade mest respektive minst. I korporatismen är ingen vinnare eller förlorare då konsensus rått i de flesta av fallen. Alla vet varför beslutet ser ut som det gör och alla inblandade bidrog till ett bättre beslut. Genom processen har intressenterna kunnat påverka så mycket som bara är möjligt och alla deltagare har bidragit med deras specialkunskap för att gemensamt nå ett så gott resultat som var möjligt.⁵⁶

⁵³ Uhrwing 2001, sid. 29f; 33

⁵⁴ Uhrwing 2001, sid.

⁵⁵ Scruggs 1999, sid. 3f

⁵⁶ Uhrwing 2001, sid. 28ff

Tabell 1. Sammanfattning av essentiella skillnader mellan korporatism och pluralism:

	Korporatism	Pluralism
Vem initierar deltagandet?	Staten bjuder in de dominerande representanterna från berörda intressen.	Tillträdet är öppet för alla men de starkaste intressena kommer att dominera.
Är staten neutral eller partisk?	Staten är inte neutral utan stänger ute vissa intressenter och ger de deltagande fördelar framför andra.	Staten är neutral och sätter inga hinder för någon att yttra sig och påverka.
Vad deltagandet grundar sig på.	Organisationerna medverkar för att staten ser det som en nödvändighet för att uppnå effektiv implementering, samhällsstabilitet och legitimitet genom funktionell representation. De bidrar med kunskap och erkänns av stat som naturlig företrädare för sitt intresse.	En evig tävlan om att vinna makt. Kampen inbördes mellan intressenter och mellan politiker är central. Deltagandet kostar för intresseorganisationerna och frågan om resurser vägs hela tiden. Politikerna ser deltagandet som en möjlighet att vinna röster och bli återvalda.
Vad byteshandeln mellan stat och organisation går ut på.	Att hitta de bästa lösningarna utifrån allas perspektiv, finna konsensus i svåra frågor, lösningsorienterat, viktigt att lära sig gemensamt.	Att byta information är centralt och på så sätt dra nytta av samarbetet, att köpslå och förhandla präglar kontakterna mellan intressent och stat.
Aktivitet under implementeringsprocessen.	implementeringen går smidigt, alternativt påskyndas/underlättas av att deltagarna vet varför beslutet ser ut som det gör.	Tävlan och kampen fortsätter även in i denna del vilket kan försvåra och försena implementeringen av beslutet.
Subjektiv uppfattning om påverkan.	Alla deltagare bidrog till ett bättre beslut de som deltog har alla kunnat påverka och föra fram sina åsikter.	Kamp om vem som influerade mest respektive minst.

Kommentar: Överblick av var skillnaderna huvudsakligen går mellan korporatismen och pluralismen. Allt för att kunna urskilja huruvida arbetsformen för beslut kan ses som korporativ eller pluralistisk.

Diskussion om validitet och reliabilitet.

Begreppsvaliditet beskrivs i Metodpraktikan som hur väl operationaliseringarna stämmer överens med den teoretiska delen. Om operationaliseringen inte fångar upp det som det är tänkt riskerar vi att systematiskt mäta fel sak vilket leder till dålig begreppsvaliditet.⁵⁷ Den teoretiska delen i kapitel två visar på att en enhetlig gemensam definition av begreppen korporatism och pluralism inte med enkelhet går att hitta. Snarare råder det ganska stora skillnader mellan hur olika forskare förhåller sig till begreppen. Operationaliseringen är gjord efter min egen definition av korporatism samt vad litteraturen kommit fram till är de essentiella skillnaderna mellan de båda teorierna. På så sätt kan vi få fram vad det är som gör en process korporativ eller pluralistisk. Operationaliseringarna låg till grund för de frågor som ställdes till respondenterna.

Reliabilitet beskrivs som frånvaron av osystematiska fel. Det finns dock alltid en risk vid intervjuer när vad som för intervjuaren är en tydlig fråga tolkas på ett annat sätt av den som ska svara på frågan. Även feltolkningar av svaren är möjliga. Dock har alla intervjuer genomförts utan tidspress och under lugna förhållanden vilket minskar möjligheterna till att man pratar ”förbi” varandra och missförstår vad som sägs. Alla intervjuer har också spelats in vilket nästintill garanterar att transkriberingarna av intervjuerna är korrekta. Alla intervjuer med statliga tjänstemän och intresserepresentanter är gjorda med samma mall (en mall för varje intervjutyp) varvid möjligheterna till osystematiska fel minskas än mer.⁵⁸

Resultatvaliditet: svarar på frågan, om vi mäter det vi påstår oss mäta? Har vi god begreppsvaliditet och reliabilitet är även resultatvaliditeten hög.⁵⁹ Om vi lyckats hålla oss ifrån att systematiskt och osystematiskt göra fel är potentialen för att resultaten faktiskt är relevanta och korrekta utifrån våra teorier och operationaliseringar. Det är en förutsättning för att vi ska kunna säga något meningsfullt i slutsatserna.

Alternativa metoder:

Det är inte alltid lätt att tänka sig alternativa metoder till den metod man valt när den metoden känns helt självklar. Det enda riktiga alternativet som jag har sett är att använda sig av enkäter och skicka dessa till långt fler centralt placerade aktörer i långt fler olika utredningar inom

⁵⁷ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007, sid. 64

⁵⁸ Ibid, Sid. 70

⁵⁹ Ibid, Sid. 70

miljöpolitikens gränser. Då hade undersökningen tagit en annan form och jag tror inte att nyansskillnaderna hade framkommit lika väl som de nu gjort. Styrkan hade kanske varit att jag kunnat generalisera till fler politikområden än vad jag nu kan i och med att jag valt att lägga allt fokus på skogspolitiken. Dock menar jag att generaliseringar utanför skogspolitiken är möjliga men att uttala sig om andra områden specifikt kräver ytterligare specialgranskning.

En tilläggsmetod som jag övervägde att använda mig av var dokumentgranskning i större utsträckning. Alltså undersöka olika intressenters debattinlägg, remissförfarande, åsiktsförklaringar, mötesprotokoll och liknande. Jag har dock haft svårt att se vad de kan tillföra när det handlar om arbetsformen för beslut i sig och inte de sakpolitiska frågorna. I viss mån har jag använt mig av dokument för att hitta de centralt placerade aktörerna men främst har det handlat om de SOU:er jag tagit del av. Skrivna texter kan också förbrylla mer än vad de hjälper oss och förstå en process. Inte minst tänker jag här på en potentiell skillnad mellan den offentliga profilen en organisation vill hålla och den inofficiella synen på arbetet i en utredning. Hade min undersökning handlat mer om påverkan och inflytande istället för arbetsformen för beslut så hade definitivt olika dokument granskats i större utsträckning. Mötesprotokoll från de båda utredningstillfällena hade varit spännande att undersöka närmare om de hade gått att få tag på. Jag har försökt men inte lyckats alls varpå jag kände att det jobb jag måste lägga ner för att eventuellt kunna styrka en liten del inte är värt det med tanke på vilken arbetsmängd det hade inneburit.

4. Resultatredovisning.

Framförallt baseras resultatet och min undersökning på de intervjuer jag genomfört under skrivandet av denna uppsats. Jag har lyckats få tag på nästan alla de centralt placerade aktörer som varit målet med urvalet av intervjuobjekt. Svårast har givetvis varit att finna rätt på de aktörer som deltog i den första utredningen som jag undersöker, just på grund av att det var cirka 17 år sedan den utredningen gjordes. Jag har dock fått tag på två riksdagsledamöter som var med i den då parlamentariska utredningen samt representanter från Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden och Skogsindustrierna. Här saknar jag bilden av skogsägarna då deras representant inte varit möjlig att nå.

Deltagare från det senare tidsnedslaget har varit lite svåra att komma i kontakt med men slutligen har jag nått alla jag sökt utom en. Det är representanten från skogsbolaget Södra och från Norra skogsägarna som inte gått att intervjua innan tiden tagit slut för denna undersökning. Jag har efter mycket om och men lyckats spåra upp dem men de har inte svarat på mina kontaktförsök. Annars har jag fått tag på samtliga representanter från Skogsindustrierna, Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden samt den särskilda utredare som gjort och ansvarat för utredningen. Jag har även intervjuat skogsansvarig under den här tiden för LRF skogsägarna som inte var inbjudna till processen. Detta helt av misstag då jag fått information om att de deltog i arbetet med utredningen. De kunde dock bidra med hur det var att stå utanför utredningen. Jag har fullaste förtroende för att de intervjuer jag har genomfört resulterat i en komplett bild av de olika utredningarnas arbetsform och rollen som partsintressenterna haft under dess genomförande. Jag är väldigt nöjd med resultaten jag nu ska presentera med de tidigare teorierna och frågeställningarna färskt i minnet.

Jag kommer nedan att redovisa utredningarna var för sig och med hjälp av de essentiella skillnaderna mellan korporatism och pluralism som mall (se ovan). Sedan kommer jag att jämföra dessa och se vilka skillnader och likheter vi stöter på under vägen.

Hur korporativ var arbetsformen för utredningen 1992?

Vem initierade deltagandet?

Denna fråga finns det egentligen bara två svar på, och unisont svarar alla de intervjuade att staten initierade deltagandet. Naturskyddsföreningen menar att det *"erbjöds från staten"*⁶⁰. Maggi Mikaelsson som var riksdagsledamot menade att *"det var sagt så i direktiven, det*

⁶⁰ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

skulle vara en stor bred utredning som skulle försöka fånga spannet och eftersom man då gick efter att man skulle lyfta in ett miljömål i politiken, var det naturligt att man blandade in olika organisationer.”⁶¹

Här får korporatismen högsta möjliga stöd. Staten väljer ut vilka de vill samarbeta med och bjuder in dessa. Om du inte fått någon inbjudan får du heller inte vara med.

Sågs staten som neutral eller ej?

Denna svarskategori är inte dikotom på samma sätt som den föregående. Här kan jag tänka mig att svaren kan ligga även mellan staten som helt neutral eller helt partisk. Med andra ord finns det möjligheter till en eventuell gråzon i svaren. Dock vittnar svaren om att detta inte varit någon särskilt stor fråga då staten inte aktivt behövde stänga ute någon som hade önskat delta utan de representanter som var med var ganska självklara, *”det var ingen väsentlig fråga på den tiden”*.⁶²

Även ifall detta inte var den mest tydliga diskussion under denna tid så lutar det starkt åt att staten inte var neutral då den premierade och underlättade deltagandet för dem som bjöds in och omöjliggjorde samma möjlighet till påverkan och deltagande för de organisationer som inte blev inbjudna. *”Jag vet inte om Greenpeace och Miljöförbundet Jordens Vänner hade velat vara med, de brukar inte sitta i sådana här utredningar men det klart de fick nog inte frågan heller.”*⁶³

På denna punkt drar det starkt åt det korporativa hållet då man inte kan säga att tillträdet var öppet över huvud taget. Samtidigt upplevde organisationerna att de dragit fördelar av att ha varit med. Att få *”agera på en arena som bekräftar ens ställning, officiella sammanhang är givetvis ett erkännande att vara delaktiga i”*⁶⁴, menade Naturskyddsföreningen samtidigt som Skogsindustrierna menade att det *”[a]bsolut var det en fördel och det visar på typiskt Svenskt korporativt arbetssätt, man möts och försöker respektera varandra, vill lyssna, prata hitta bra lösningar,”*⁶⁵ Även denna punkt visar alltså på en klart korporativ process.

⁶¹ Intervju med Maggi Mikaelsson, Riksdagsledamot (v). 29/04 2009

⁶² Intervju med Jan Remröd, Skogsindustrierna 22/4 2009.

⁶³ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

⁶⁴ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

⁶⁵ Intervju med Jan Remröd, Skogsindustrierna 22/4 2009.

Vad deltagandet grundar sig på?

Enligt organisationerna grundar sig deltagandet på att skogspolitiken präglats av en debatt som under lång tid varit *”slagordsbetonad, nu förändring mot ett nytt förhållningssätt”*⁶⁶ som lett fram till att en utredning tillkommit. Samtliga parter välkomnade denna nya utredning och tog tillfället i akt att *”börja på ny kula”*. Enligt representanterna ur den parlamentariska utredningen handlar det om att få ett så brett underlag som möjligt före beslutet. Man ville även ta till vara på att det *”i alla organisationer finns en oerhörd kunskap, just på deras område”*⁶⁷. Processen präglades av ett gemensamt lärande och utbytande av kunskaper. *”I en utredning är man ute efter den breda kunskapen”*⁶⁸, vilket illustrerar den grund på vilken utredningen genomfördes. *”Vi bidrog med ren sakkompetens som inte alltid fanns, mycket kunskap.”*⁶⁹, menade naturskyddsföreningen. Deltagandet grundar sig på högst korporativa värden och pluralistiska tankar om egen vinning var i alla fall inte det första som de intervjuade kom att tänka på. Vad deltagandet grundade sig på hänger tätt samman med nästa skillnadspunkt i operationaliseringen.

Vad byteshandlem mellan stat och organisation gick ut på?

Som vi sett ovan var en bidragande orsak till samarbetet att ta tillvara på den kunskap som organisationerna innehade. Det var också viktigt för utredarna att *”vi drog nytta av att ha dem med. Det tycker jag alltid är viktigt, att man får olika perspektiv så att man ser var skärningsfrågorna finns.”*⁷⁰ Det finns också en självklarhet i att de stora viktiga intressenterna bidrar och är med i processen som föregår politiska beslut. *”Det är väl vad den svenska modellen har varit i alla fall, att man har en väldigt bred diskussion i utredningarna, sen vet man inte riktigt vad som kommer tillbaka.”*⁷¹. Det var även viktigt att i den här processen att jobba tillsammans och *”jag tror att alla upplevde själva att det var en väldigt bra skola att lära sig skogsbrukets alla dimensioner. Och då blir förutsättningarna för ett bra beslut mycket bättre.”*⁷².

Målet var att nå konsensus vilket tyder på en korporativ process. Om det hade handlat om att dra egna fördelar av deltagandet, lutar det åt pluralismen. Alla partsintressen vittnar om en hätsk debatt inför den undersökta utredningen och ansåg att det var glädjande och

⁶⁶ Intervju med Jan Remröd, Skogsindustrierna 22/4 2009.

⁶⁷ Intervju med Sinikka Bohlin, Riksdagsledamot (s) 28/5 2009.

⁶⁸ Intervju med Sinikka Bohlin, Riksdagsledamot (s) 28/5 2009.

⁶⁹ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

⁷⁰ Intervju med Maggi Mikaelsson, Riksdagsledamot (v). 29/04 2009.

⁷¹ Intervju med Sinikka Bohlin, Riksdagsledamot (s) 28/5 2009.

⁷² Intervju med Maggi Mikaelsson, Riksdagsledamot (v). 29/04 2009.

Skogsindustrierna menade att det var *"lärorikt med ny ton i debatten"*⁷³. Naturskyddsföreningen *"jobbade med WWF och försökte hålla en hög profil på samma sätt som de inom skogsindustrierna, alla prioriterade detta arbete. Alla tog det på ganska mycket allvar och insåg att det var en viktig utredning. /.../ Vi lärde oss självklart mycket under tiden, bland annat i diskussionerna vid sidan om. Det var viktigt att kunna ha ett förtroende, att man vid sidan om kan fråga, varför är ni så stenhårda? Det blev viktigt att kunna ha förtroende för deras åsikter och intentioner"*⁷⁴. Tydligt är att det var en lärorik process där även ifall det funnits stora meningsskiljaktigheter så har man lyckats hålla en god ton och försökt nå så bra lösningar som möjligt. Sammanfattningsvis är det klara korporativa inslag i hur arbetsformen beskrivs även när det gäller denna punkt på listan.

Implementeringsprocessen?

Implementeringsprocessen handlar för organisationerna om att söka se till att de beslut som man tyckte var bra inte skall glömmas bort utan man försöker visa sitt intresse och stöd för den myndighet som ska genomföra beslutet. Vidare underlättades implementeringen i och med att alla de viktigaste intressenterna varit med tidigt i processen och på så vis haft god insyn och påverkan på slutresultatet. *"Implementeringen underlättades absolut. Det har jag sett i alla utredningar, för mig passar det som arbetsform och även jag som ensam utredare så plockade jag in representanter från alla intressenter tillsammans med regeringen." ... "Det är en process som jag tror att i slutändan gynnar alla inblandade därför att då har alla samma kunskap."*⁷⁵

Genomförandet blev på så vis ganska okontroversiellt. Naturskyddsföreningen såg att deras uppgift var *"att vara ett stöd åt skogsstyrelsen och naturvårdsverket i de sammanhangen så att de känner att de har tryck bakom sig att vara tuffa när det gäller implementeringen att verkligen nå de målen man har satt upp./.../ Både kritisera och ge stöd åt den myndighet som har att se till att det här implementeras bra"*.⁷⁶ En ganska liten roll att spela rent konkret men inte nödvändigtvis oviktig. Det är definitivt så att det den korporativa teorin spår om att implementeringen av ett beslut som bygger på en korporativ arbetsform underlättas istället för att kampen och tävlan fortsätter även efter det att beslutet är fattat, som pluralismen har som karakteristika.

⁷³ Intervju med Jan Remröd, Skogsindustrierna 22/4 2009.

⁷⁴ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

⁷⁵ Intervju med Sinikka Bohlin, Riksdagsledamot (s) 28/5 2009.

⁷⁶ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

Subjektiv uppfattning om påverkan.

Kände alla att de kommit till tals och fått vara med och påverka processen eller fanns det en känsla av misslyckande i något läger? Även i denna sista punkt dominerar de korporativa värdena som menar att de flesta över lag kommer att vara nöjda med hur arbetsformen för beslutet tagit form. Riksdagsledamot Sinikka Bohlin menade att ”... kanske natur och miljöorganisationerna inte var hundra procent nöjda heller men jag brukar säga så här, om alla är lite missnöjda med mig så är det ofta ett bra beslut”⁷⁷ Naturskyddsföreningen var ”i stora drag nöjda, miljömålen likställdes med produktionsmålen, men det klart vi ville att man skulle gå längre i många sammanhang.”⁷⁸ Även skogsindustrierna och Jan Remröd ”tyckte vi fick bra gehör för våra åsikter”⁷⁹ och de ”var glada att man lyssnade”.⁸⁰

I den här kategorin handlar det inte så mycket om hur nöjda de olika deltagarna var med beslutet utan mer om hur nöjda de var med arbetsformen för beslutsfattandet. Det är uppenbart att även kan arbetsformen för beslutet ses som korporativt.

Grad av korporatism:

Graden av korporatism anses vara mycket hög och intervjuerna har pekat på en nästintill exemplarisk korporativ process. Alla de faktorer som ställdes som krav för att en process skall klassas som korporativ är uppfyllda. Alla punkter i operationaliseringen om arbetsformen för beslut som beskrivs i intervjuerna till utredningen 1992 vittnar om en högst korporativ arbetsform.

⁷⁷ Intervju med Sinikka Bohlin, Riksdagsledamot (s) 28/5 2009.

⁷⁸ Intervju med Ulf von Sydow, NSF. 23/04 2009.

⁷⁹ Intervju med Jan Remröd, Skogsindustrierna 22/4 2009.

⁸⁰ Intervju med Jan Remröd, Skogsindustrierna 22/4 2009.

Hur korporativ var arbetsformen för utredningen 2006?

Denna utredning skiljde sig fundamentalt i strukturen på det sättet att det var en ensam/särskild utredare som gjorde den och inte en parlamentarisk utredning som i den tidigare. Detta faktum i sig är en stor förändring av arbetsformen på ett sätt men det säger ingenting om hur korporativ eller pluralistisk den är. Vidare hade den särskilda utredaren Maggi Mikaelsson ganska fria händer i hur hon ville lägga upp arbetet utan att vara för styrd av direktiven från regeringen. Detta framkommer i resultatredovisningen nedan. Även i den här utredningen deltog bland annat Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Skogsindustrierna och Norra Skogsägarna, medan LRF skogsägarna fick stå utanför. Maggi Mikaelsson valde att strukturera arbetet genom att ha en rådgivande grupp och en parlamentarisk referensgrupp bestående av två representanter från varje politiskt parti. Mitt fokus kommer givetvis att ligga på den rådgivande grupp, med partsintressenter, vilka kan hjälpa bena ut huruvida arbetsformen för denna utredning och beslut var korporativ eller pluralistisk.

Vem initierade deltagandet?

Samtliga som deltog i den Rådgivande gruppen blev mer eller mindre handplockade av utredaren Maggi Mikaelsson. Hon ansåg att *"eftersom skogspolitiken är ett så brett fält med så många uppfattningar, och jag tror att det är viktigt att så många som möjligt får komma till tals, valde jag att istället för experter, ha en rådgivande grupp som jag satte samman med handplockade personer."*⁸¹. Samtliga jag intervjuat från partsintressena hävdar samma sak. De blev inbjudna av utredaren vilket är ett av de tydliga tecknen på att den här punkten klassificeras som högst korporativ och inte tyder på något öppet tillträde vilket pluralismen säger.

Sågs staten som neutral eller ej?

Punkterna hänger ihop med varandra och om staten har bjudit in deltagare utifrån någon typ av prioriterad ordning där vissa organisationer bjuds in och andra inte så har vi kommit en bra bit på vägen till att säga om staten ansågs neutral eller ej, vilket den i det här fallet inte gjorde. Staten och utredaren är långt ifrån neutral och underlättar för vissa organisationer att nå inflytande och påverkan framför andra. *"Det är ju inte så att man själv bestämmer om man vill sitta med i de här grejorna./.../ Det var ju bara två miljöorganisationer som deltog på det här sättet. Och då är ju svaret ja för de andra fick ju inte samma möjligheter att ge synpunkter på*

⁸¹ Intervju med Maggi Mikaelsson, Särskild utredare, 29/4 2009.

*samma sätt, inte lika tidigt i processen som vi gjorde. På det sättet var vi privilegerade.*⁸² Detta sågs inte som någon konstig eller ovanligt sätt att arbeta på utan *”det är väl naturligt och mer eller mindre praxis i svenskt utredningsväsen att man på olika sätt liksom tar in experter eller intressenter i utredningsarbetet.*⁸³ menade skogsindustrierna.

Gruppen var förhållandevis ganska liten men innehöll ändå en viss bredd, *”vi kom från väldigt olika sidor, privat skogsbruk, storskogsbolagen det var ett par olika departement NSF och jag som satt för WWF. Det var varierande folk men det var ändå en rolig och trevlig upplevelse.*⁸⁴

Det är tydligt att en inbjudan till den rådgivande gruppen och en generell inblandning av intressena initierad av staten innebär ett visst mått av insyn, påverkan och fördelar för de som blir inbjudna. *”Givetvis har vi haft större inflytande än andra”*⁸⁵, menade Naturskyddsföreningen på samma sätt innebär det, för de som inte blir inbjudna, nackdelar då de utestängda från processen inte har samma möjligheter till insyn och påverkan. LRF Skogsägarna blev inte inbjudna men hade velat vara med och kände att de hade haft mycket att komma med, *”skogsindustrierna hamnade i ett mer gynnat läge då Stefan Wirtén blev handplockad”*.⁸⁶ Punkten hänger som sagt ihop med den ovan och liksom den föregående punkten visar det här på ett stort mått av korporativ arbetsform.

Vad deltagandet grundar sig på?

Ingen organisation ser resurser som ett hinder för att delta, *”resurser? Nej den diskussionen var aldrig aktuell, det här var prioriterat.*⁸⁷ menade Naturskyddsföreningen. Även Världsnaturfonden var inne på samma linje, *”jag bedömde det som absolut självklart att WWF skulle delta eftersom det just är stipulerat att vi ska påverka, diskutera slåss för dialog och vara lösningsorienterade.”*⁸⁸ Skogsindustrierna var inne på samma spår som miljörörelsen, *”det här var en prioriterad fråga så det var snarare tvärt om att vi såg det här som en stor möjlighet att få många av våra politiska hjärtefrågor på den politiska dagordningen. Snarare*

⁸² Intervju med Lena Eriksson, NSF 27/4 2009.

⁸³ Intervju med Stefan Wirtén, Skogsindustrierna. 28/4 2009.

⁸⁴ Intervju med Hans Berglund, WWF, 28/4 2009.

⁸⁵ Intervju med Lena Eriksson, NSF 27/4 2009.

⁸⁶ Intervju med Jan Sandström, LRF Skogsägarna. 20/5 2009.

⁸⁷ Intervju med Lena Eriksson, NSF 27/4 2009.

⁸⁸ Intervju med Hans Berglund, WWF, 28/4 2009.

så att man prioriterade ner andra uppgifter för att lägga mer tid på det här. En ny skogspolitik får man kanske var tionde, tjugonde år, så det här var en viktig utredning.”⁸⁹.

Huruvida politikerna ville röstmaximera eller inte är givetvis svårt att säga med hundra procent säkerhet men jag ser det absolut inte som den primärt drivande kraften vilket pluralismen menar. Intressenterna deltar utifrån statens perspektiv för att *”ge processen legitimitet och att ta vara på den kunskap som finns och det var ju genom att låta så många som möjligt komma till tals, framförallt försöka hitta nyckelorganisationer och nyckelföreträdare som också sitter på sakkunskap”⁹⁰* menade den särskilda utredaren.

Enligt operationaliseringen innebär svaren att det återigen är den korporativa teorin som får stöd framför den pluralistiska.

Vad byteshandlem mellan stat och organisation går ut på?

För statens del handlar det, framförallt som vi såg ovan, att dra nytta av den kunskap som intressenterna besatt, *”att man får flera olika perspektiv”⁹¹*, samt att ge processen legitimitet och förankra beslutet. För intressenternas räkning innebär det ett erkännande att få vara med och en viss status i och med att deltagandet är slutet. Att ses som de naturliga företrädarna inom sina speciella intressefrågor är viktigt för många.

Pluralismens motiv för deltagande av intressenterna, om den stora inbördes tävlan, lyser med sin frånvaro och istället dominerar de korporativa inslagen om att tillsammans försöka nå de bästa resultaten. Naturskyddsföreningen upplevde samarbetet som att *”det var allmänt accepterat att här är de åsikter som vi står för i vår yrkesroll, det var en trevlig grupp/.../ Det var bra diskussioner, men stora åsiktsskillnader.”⁹²* I den rådgivande gruppen var alla väldigt nöjda med hur arbetet bedrevs och den goda ton som präglade mötena. Skogsindustrierna visar på samma upplevelse, *”jag tyckte vi höll oss till en saklig nivå, det var god stämning. Maggi visade god integritet, tyckte jag, ibland gick hon oss till mötes och ibland gick hon de andra till mötes. Nej inga stridigheter”⁹³*.

⁸⁹ Intervju med Stefan Wirtén, Skogsindustrierna. 28/4 2009.

⁹⁰ Intervju med Maggi Mikaelsson, Särskild utredare, 29/4 2009.

⁹¹ Intervju med Maggi Mikaelsson, Särskild utredare, 29/4 2009.

⁹² Intervju med Lena Eriksson, NSF 27/4 2009.

⁹³ Intervju med Stefan Wirtén, Skogsindustrierna. 28/4 2009.

Aktivitet under implementeringsprocessen?

Till största del har processen inneburit konsensussökande mellan deltagarna och implementeringen av beslutet anses ha underlättats i och med att alla inblandade vet varför beslutet ser ut som det gör och Naturskyddsföreningen *"tyvärr blev resultatet kast men det hade blivit ännu sämre om vi inte hade varit där, det vet jag."*⁹⁴.

Den enskilda utredaren mende att *"det är mycket svårare att komma med något negativt, eller att man måste vara mycket mer konstruktiv och konkret i sina synpunkter om man varit med i processen, man kan inte komma och säga de här breda generaliseringarna som ofta inte tillför någonting alltså på den här makronivån när man gör saker och ting svart och vitt. Den möjligheten försvinner ju om man är med i processen även om man ju inte delar slutsatsen så vet man ju hur den har kommit fram. Jag tror att det är generellt så att det är ett bra arbetssätt."*⁹⁵

Vidare såg Världsnaturfondens företrädare *"fördelen med att bara sitta i en rådgivande grupp, att man inte är låst vid utredningens slutsatser utan att man kan fortsätta hävda sin egen slutsats. Dock metoden som sådan fungerade bra."*⁹⁶. Vi ser att de inblandade beskriver en korporativ process i ganska hög utsträckning och pluralismen får inte stöd någonstans.

Subjektiv uppfattning om påverkan.

Alla inblandade ansåg att de fyllt en viktig funktion i och med att de varit med. *"Maggi lyssnade mycket på våra synpunkter utan att på något sätt sitta i vårt knä."*⁹⁷ menade skogsindustriernas representant Stefan Wirtén. Han ansåg vidare att de *"fick gott gehör för våra åsikter, en objektiv läsning, inte bara av utredningen men vad Eskil Erlandssons proposition slutligen kom att handla om /.../ bekräftar väl att man ville jobba mer aktivt med produktionshöjande åtgärder än tidigare."*⁹⁸. Denna bild stärks av de flesta och resultatet upplevs vara vridet mot skogsnäringens åsikter. Dock är de flesta nöjda med hur processen gått till *"bra anslag och bra förstasteg men i slutändan rätt dåligt resultat."*⁹⁹ tyckte Världsnaturfonden. Även Naturskyddsföreningen var missnöjda med deras möjligheter att

⁹⁴ Intervju med Lena Eriksson, NSF 27/4 2009.

⁹⁵ Intervju med Maggi Mikaelsson, Särskild utredare, 29/4 2009.

⁹⁶ Intervju med Hans Berglund, WWF, 28/4 2009.

⁹⁷ Intervju med Stefan Wirtén, Skogsindustrierna. 28/4 2009.

⁹⁸ Intervju med Stefan Wirtén, Skogsindustrierna. 28/4 2009.

⁹⁹ Intervju med Hans Berglund, WWF, 28/4 2009.

påverka slutprodukten ”för vriden slutpolitik åt produktionshållet, jag och vi i NSF gjorde ett riktigt bra jobb i den utredningen. Att det blev som det blev hängde på andra grejor”.¹⁰⁰

Enligt min definition av korporatismen är den processinriktad och inte nödvändigtvis resultatorienterad. Dock spelar resultatet roll då processen i princip är meningslös om resultatet som följer skulle vara helt irrelevant. Korporatismen som arbetsform får dock åter stöd i den sista punkten.

Grad av korporatism.

Graden av korporatism är hög i denna utredning då korporatismen fått stöd genom hela undersökningen och alla punkter i operationaliseringskapitlet visar på en korporativ arbetsform före en pluralistisk sådan.

Vilka skillnader och likheter fanns mellan utredningarna?

Likheterna är många mellan de båda utredningstillfällena och båda tidsnedslagen har präglats av en arbetsform för beslut som kan klassificeras som en korporativ process. Detta trots att utredningarna skilde sig åt ganska väsentligt med parlamentarisk utredning 1992 och särskild utredare 2006. Genomgående är att staten har bjudit in intressenterna och deltagandet har varit allt annat än öppet. Staten har alltså inte varit en neutral arena för maktkamp varken vid den tidiga eller vid den sena processen.

I båda processerna har deltagandet grundat sig på en vilja från statens sida att hämta in kunskap från intressenterna och skapa en miljö där lösningar eftersöks istället för konflikter. Den tidiga processen upplevdes dock som något mer lärorik jämfört med den senare. Även ifall tonen varit god och samarbetet varit lösningsorienterat till stora delar så har inte känslan av en gemensam läroprocess infunnit sig vid det andra tillfället på samma sätt som vid det första tillfället. Detta kan förklaras med att miljöfrågorna var nya under den första utredningen som undersökts än att samarbetsklimatet hårdnat och intressenterna redan har sina bestämda uppfattningar när de inlett samarbetet. Även aktiviteten under implementeringsprocessen har varit nästintill densamma. Möjligen har miljörörelsen varit mer negativt inställd till det beslut som utredningen 2006 resulterade i vilket gjort att de i alla fall inte stöttat och påskyndat implementeringen av detta beslut.

¹⁰⁰ Intervju med Lena Eriksson, NSF 27/4 2009.

Har arbetsformen för beslut inom skogspolitiken förändrats?

Förändringen uteblev i och med att 1992-års utredning var väldigt korporativ och även 2006-års utredning följde detta mönster. Detta är något oväntat och hypotesen om att den korporativa arbetsformen skulle ha fått stå tillbaka mot en mer pluralistisk, har blivit motbevisad utifrån denna undersökning.

5. Slutsatser.

Korporatismen står sig stark på det Skogspolitiska området och det finns goda möjligheter till att skogspolitiken inte är helt unik inom Svensk Miljöpolitik. Jag vågar dock inte generalisera till andra specifika miljöområden men helt klart är att den korporativa arbetsformen för beslut i allra högsta grad lever kvar inom det Statliga Offentliga Utredningsväsendet som leder fram till beslut. Dock verkar friheten för den särskilda utredaren vara ganska påtaglig vilket är intressant då korporatismen lämnas till den personens inställning till inblandandet av intressenter. Det finns definitivt behov av ytterligare forskning på dessa områden.

Det som förväntades i hypotesen efter att frågeställningarna svarats på var att en nedgång av korporatismen från utredningstillfället 1992 till utredningen 2006, skulle visa sig. Alla de forskare som kvantitativt undersökt korporatismen kan givetvis fortfarande ha rätt i att den övergripande trenden fortfarande är en avkorporatisering. Dock gäller inte detta på det skogspolitiska området där de korporativa värdena fortsätter att dominera.

Den största skillnaden jag funnit mellan de olika utredningarna är inte så mycket en fråga om arbetsformen kan klassificeras med hjälp av korporatism eller pluralism utan om vilket faktiskt upplevt inflytande intressenterna har haft i dessa båda korporativa processer. Även ifall processen 2006 beskrivs som korporativ så genererade den lite större ”kamp” om vem som nådde mest respektive minst inflytande. Detta betyder inte att processen varit mindre korporativ men eventuellt att intressenterna fått mindre att säga till om och att besluten i högre utsträckning blivit politiska eller baserats i högre grad på andra faktorer än utredningsarbetet. Här skulle jag vilja se mer framtida forskning.

Båda utredningarna visade sig vara högst korporativa vilket, utifrån forskarna som menar att korporatismen är bra för miljöpolitiken, lovar gott också för framtiden då Sverige genom att ha varit korporativa, lyckats väl med sitt miljöarbete. Om den korporativa processen fortfarande genererar god miljöpolitik även i framtiden, återstår att se. Förutsättningarna för att detta ska vara möjligt tycks i alla fall finnas där.

Referenser:

Tryckta källor:

Downes, David, 1996 "*Neo-corporatism and environmental policy*". Australian Journal of Political Science, 10361146, Jul96, Vol. 31, Issue 2.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. 2007 "*Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*" Upplaga 3:1 Norstedts Juridik AB.

Held, David. 2002 "*Demokratimodeller - Från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*", andra upplagan. Bokförlaget Diados AB, Göteborg.

Hermansson, Svensson & Öberg, 1997. "*Vad blev det av den Svenska korporativismen?*". Politica, vol. 29 no. 4, pp. 365-384.

Holm, Stefan. 1998 "*Avkorporatisering? En empirisk undersökning rörande särintressen i statliga kommittéer*". Uppsala: Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala Universitet.

Hysing, Erik & Olsson, Jan. 2008. "Contextualising the Advocacy Coalition Framework: theorizing change in Swedish forest policy." Environmental Politics, 17 (5), 730–748.

Hysing, E. & Olsson, J., 2005. "*Sustainability through good advice? Assessing the governance of Swedish forest biodiversity*". Environmental Politics, 14 (4), 510–526.

Jahn, Detlef. "*Environmental performance and policy regimes: Explaining variations in 18 OECD-countries*". Policy Sciences 31: 107-131, 1998.

Lindvall J.& Sebring J., 2005. "*Policy Reform and the Decline of Corporatism in Sweden*". West European Politics, Vol. 28, No. 5, 1057 – 1074.

Lundqvist, J. Lennart 1971, "*Miljövårdförvaltningen och politisk struktur*", Bokförlaget Prisma/Föreningen Verdandi.

Rothstein, Bo & Bergström, Jonas 1999, "*Korporatismens fall och den svenska modellens kris*", Stockholm: SNS Förlag.

Scruggs, A. Lyle, 1999. "*Institutions and Environmental Performance in Seventeen Western Democracies*" B.J.Pol.S. 29, 1–31, Cambridge University Press.

Siaroff, Alan. 1999 "*Corporatism in 24 Industrial Democracies; Meaning and measurement*." European Journal of Political Research 36: 175–205.

Uhrwing, Maire. 2001 "*Tillträde till maktens rum – om intresseorganisationer och miljöpolitiskt beslutsfattande*", Gidlunds Förlag.

Internetkällor:

www.miljomal.nu

www.naturskyddsforeningen.se

www.wwf.se

Bilaga 1.

Jag har intervjuat följande centralt placerade aktörer:

Utredningen 1992:

Maggi Mikaelsson, Riksdagsledamot (v) Intervju 29/4 2009.

Sinikka Bohlin, Riksdagsledamot (s) Intervju 28/4 2009.

Jan Remröd, Skogsindustrierna. Telefonintervju 22/4 2009.

Ulf von Sydow, Naturskyddsföreningen (NSF) Telefonintervju 23/4 2009.

Magnus Sylvén, Världsnaturfonden (WWF) Telefonintervju 20/5 2009.

Utredningen 2006:

Maggi Mikaelsson, Särskild utredare. Intervju 29/4 2009.

Stefan Wirtén, Skogsindustrierna. Intervju 28/4 2009.

Lena Eriksson, Naturskyddsföreningen (NSF) Telefonintervju 27/4 2009.

Hans Berglund, Världsnaturfonden (WWF) Intervju 28/4 2009.

Jan Sandström, LRF Skogsägarna, Telefonintervju 20/5 2009.

Intervjumall för intressenter/organisation:

Inledning, berätta om mig och projektet...

- Hej, jag heter Lars Minell och läser samhällsvetenskapligt miljövetarprogram vid Göteborgs Universitet. Jag skriver just nu min magisteruppsats inom statsvetenskap med inriktning mot miljöpolitik. Som jag har berättat tidigare i mail handlar min uppsats om skogspolitik men inte just det sakpolitiska utan arbetsformen för beslut inom detta område. Det jag framförallt vill få fram är vilken roll de aktiva skogsproducenterna och miljöorganisationerna har haft genom beslutsprocessen. Den intervju jag nu planerar att genomföra kommer alltså att användas endast i min uppsats. Du får även givetvis vara anonym om du skulle vilja det. Har du några frågor innan vi börjar?

Fråga om deltagarens roll inom skogspolitiken?

Till att börja med skulle jag gärna få en liten redogörelse av din personliga roll i arbetet med utredningen, (SOU 1992:111; 2006:81)?

Om den aktuella utredningen som deltagaren var med i:

Hur kom det sig att ni var med i denna utredning?

Vem initierade deltagandet?

Vad var er roll som du uppfattade det?

Anser du att din uppfattning stämmer med den officiella anledningen till att ni var med?

Anser du att ni var privilegerade om man jämför med andra organisationer med samma intressen som era?

Vet du om det var andra intressenter som hade velat vara med men inte fick?

Deltagandets art:

Vad bidrog ni med av deltagandet? Vad fick ni ut av deltagandet?

Anser du att ni som organisation dragit några fördelar jämfört med andra organisationer genom att ha varit med i denna beslutsprocess?

Var det någonsin en fråga om resurser huruvida ni skulle vara med eller inte?

Andras roll i beslutsprocessen:

Förutom xxx. Vilka fler, organiserade intressen, deltog i beslutsprocessen? Vilka roller hade de om ni jämför med er egen? Passiva/aktiva.

Lärde ni er något under tiden?

Var samarbetet präglat av strider eller av konsensussökande?

Hur förhåller ni er till andra organisationer inom skogspolitiken? Konkurrenter eller samarbetspartners vi kan lära ifrån?

Implementeringsprocessen och subjektiv uppfattning om beslut:

Hur påverkades ni av beslutet? Var ni nöjda/missnöjda? Behövde ni göra ändringar av er verksamhet efter att beslutet gått igenom?

Upplevde ni att ni fått gehör för era åsikter?

Var ni delaktiga i genomförandet eller underlättade ni genomförandet av beslutet på något sätt? Försvårade ni det?

Tror du att implementeringen/genomförandet gått lättare i och med att just ni var delaktiga i beslutsprocessen?

Avslutning:

Är det något du vill tillägga eller betona ytterligare.

Tacka för mig!

Det var väldigt snällt av er att ställa upp på denna intervju, jag är väldigt tacksam för den tid jag fick ta i anspråk av er. Om det är något du kommer på i efterhand så får du gärna kontakta mig och om jag skulle behöva komplettera något hoppas jag att det är okej att jag kontaktar dig igen. Erbjudna kopia av färdig uppsats till mail eller adress.

Intervjumall för statlig tjänsteman/politiker:

Inledning, berätta om mig och projektet...

- Hej, jag heter Lars Minell och läser samhällsvetenskapligt miljövetarprogram vid Göteborgs Universitet. Jag skriver just nu min magisteruppsats inom statsvetenskap med inriktning mot miljöpolitik. Som jag har berättat tidigare i mail och liknande handlar det om skogspolitik men inte just det sakpolitiska utan arbetsformen för beslut inom detta område. Det jag framförallt vill få fram är vilken roll de aktiva skogsproducenterna och miljöorganisationerna har haft genom beslutsprocessen. Den intervju jag nu planerar att genomföra kommer alltså att användas endast i min uppsats som underlag för hur arbetsformen för miljöpolitiska beslut ser ut. Du får även givetvis vara anonym om du skulle vilja det. Om det är Okej med dig så vill jag även spela in intervjun.

Uppvärmningsfrågor om deltagarens roll inom skogspolitiken?

Till att börja med skulle jag gärna få en lite kort redogörelse av din personliga erfarenhet och roll i arbetet med den statliga Utredningen SOU (1992:111, 2006:81).

Om den aktuella utredningen som deltagaren var med i:

Vem/vilka deltog i Utredningen/beslutsprocessen?

Hur togs den inledande kontakten?

Vad var det som gjorde att org X och inte org Y deltog i beslutsprocessen?

Hade olika organisationer olika möjligheter till tillträde till beslutsprocessen?

Organisationernas roll i utredningarna:

Vad kunde de bidra med? Drog ni någon nytta av att ha dem med?

Vad tror du fick de organisationer som var med, att just vara med?

Vad tror du, det fanns för fördelar för dem med att delta?

Vad hade ni för fördelar med att ha dem med? Legitimitet? Popularitet? Bekräftande av riktighet i beslutsprocess, samhällelig förankring?

Konsensus eller stridigheter:

Uppfattade du samarbetet som konsensusökande eller som stridigheter mellan olika intressen? om stridigheter, hur löstes de?

Tror du någon upplevde sig själv som vinnare respektive förlorare i slutändan?

Implementeringsdelen och subjektiv uppfattning om deltagares inflytande:

Hur minns du genomförandet av beslutet? Var de som deltog (partsintressena) i beredningen av beslutet på något sätt med i implementeringen/genomförandet av detsamma?

Tror du att genomförandet underlättades i och med att partsintressena var inblandade tidigt i processen?

Hur uppfattade du organisationernas mål med att vara med?

Hade det kunnat bli problem om de inte hade varit med?

Hur uppfattade du organisationernas mål med deltagandet? Var de behjälpliga och ville få statens erkännande eller ville de profilera sig och få medlemmar? Vad tror du var det viktigast för dem?

Avslutning:

Är det något du vill tillägga eller betona ytterligare?

Tacka för mig!

Det var väldigt vänligt av er att ställa upp på denna intervju, jag är väldigt tacksam för den tid jag fick ta i anspråk. Om det är något du kommer på i efterhand så får du gärna kontakta mig och om jag skulle behöva komplettera något hoppas jag att det är okej att jag kontaktar dig igen. Erbjudna kopia av färdig uppsats till mail eller adress.